

Úklady

Nedávno se nechal slyšet jeden skvělý politik, že by bylo dobře zakázat (snad zákonem!?) používání slova *kmotr* a nebo *korupce* v politice. “Možná by to odhalilo pravé příčiny toho, proč se politická etika a stabilita řítí do pekel.” cituji přímo blog tohoto politika.¹ Nedává mi rozum, co by se pak stalo se skutečným politickým spekulováním a intrikařením. Zůstalo by nenazváno a nebylo by vidět, zní kýžená odpověď tohoto politika. Byl by jinými slovy “klid na práci”. Jiný, spřízněný podnikatel, sám sebe představuje jako *politického podnikatele*, který byl v pravý čas na správném místě.² Pohádka Šíleně smutná princezna má nadčasovou scénu s písní: Kujme pikle, kujme pikle / obvyklé i ne-ob-vyklé / kujme pikle, pikle kujme / snad se pikle s piklí ujme. / Budeme pikliti / za královské tititi. Kujme pikle, kujme pikle, / správné pikle lidi zvikle. / Kujme pikle, pikle kujme, / spekulujme, intrikujme. / Lepšího nic není / nad pořádný piklení.

Izrael přešel do země zaslíbené. Tedy byli to otcové Izraele, ale kdo si to má pamatovat, že přešli suchou nohou přes Rudé moře?³ Nu co. Ti poušť nepřežili, protože odmítli poslechnout a vykročit přes potíže do země zaslíbené.⁴ Proto s nimi Hospodin novou existenci vyvoleného národa začínat nemohl. Jejich děti přešly suchou nohou Jordán a vstoupili tam, co teď pra-pa-vnuci bydlí.⁵ Zem dobře nese, bydlí se dobře a kdo si má pamatovat, co praděda slíbil?

Vládne obecné mínění: Musíte se se všemi dohodnout, protože správná politika je v naprosté dohodě, takže se musí občas vyjít vstříc nějakému tomu domácímu kultu, jen aby byl pokoj. Ten pokoj, *klid na práci*, to je hlavní deviza tohoto kraje. To je celá pravda o životě těch *nevinných* lidí, kteří jsou stále obtěžováni slovy pomateného Hospodinova proroka Jeremjáše ohlašujícího tresty a babylónskou invazi. Jestli on ji těmi svými šílenými názory nepřivolává!?

“¹ Slovo, které se stalo k Jeremjášovi od Hospodina: ² Slyšte slova této smlouvy! Promlouvej je k judským mužům a k obyvatelům Jeruzaléma; ³ řekni jim: Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Proklet je každý, kdo neposlouchá slova této smlouvy, ⁴ kterou jsem přikázal vašim otcům v den, kdy jsem je vyvedl z egyptské země, z pece *na tavení železa*, se slovy: Poslouchejte mě a jedněte podle všeho, co vám přikazuji, a budete mým lidem a já budu vašim Bohem, ⁵ abych naplnil přísahu, kterou jsem přísahal vašim otcům, že jim dám zemi oplývající mlékem a medem, jak *je tomu* dnes. Odpověděl jsem: Amen, Hospodine.

Na začátku vlády krále Jóšijáše se našel v chrámě zaneseném haraburdím text knihy Deuteronomium - opakování zákona Hospodinova. Text této knihy vynesl na svět písař

¹ Viz: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/pavel-bem.php?itemid=20046>

² Viz třeba tady: http://zpravy.idnes.cz/reportaz-ze-setkani-s-romanem-janouskem-fdk-/domaci.aspx?c=A121214_232224_domaci_neh nebo tady: <http://dialog.ihned.cz/c1-59938470-s-janouskem-proti-blbe-nalade>

³ Viz: Exodus 14

⁴ Viz: Numeri 13 a 14

⁵ Viz: Kniha Jozue 3

Šáfán.⁶ A ať je to text opravdu starý či jej písaři napsali jako fiktivní opakování zákona se zachycením nějaké ústní tradice, je to text zřetelně jiný, než zbytek Tóry. Hebrejové text nazývají Slova, protože tu do pozadí ustupují oběti a kultické úkony, ale záleží na slovu, na tom, co si Hospodin a jeho lid řekli a slíbili. Záleží na právu a spravedlnosti. Tato kniha zákona je velice sociálně citlivá. Deuteronomium nakonec dává člověku volbu, možnost. Necháává na něm, zda Hospodina poslechne. A pokud neposlechne, zřetelně popisuje trest (Deuteronomium 30:1nn).

Z toho pohledu je Jeremjáš "deuteronomistický" prorok. Jeho kázání jsou slovy plnými výzev k pokání a k návratu. Egypt nepopisuje jako výheň stříbrníka, ale jako vysokou pec. Žádných devět set stupňů na stříbro, ale tisíc čtyři sta na železo! To byla skutečnost otroctví v Egyptě. Z toho byli lidé zachráněni! Nic není tak důležité, jako si připomínat odkud a kým jsme byli vysvobozeni. Na to Jeremjáš zcela politicky nekorektně říká: Amen, zajisté Hospodine!

⁶ Hospodin mi řekl: Volej všechna tato slova v judských městech i na ulicích Jeruzaléma, řka: Poslouchejte slova této smlouvy a jedněte *podle* nich. ⁷ Vždyť jsem naléhavě napomínal vaše otce ode dne, kdy jsem je vyvedl z egyptské země, až dodnes, stále znovu jsem *je* napomínal slovy: Poslouchejte mě! ⁸ Avšak neposlouchali a nenakláněli ucho, ale žili každý podle svého umíněného a zlého srdce. Přivedl jsem na ně všechna slova této smlouvy, kterou jsem *jim* přikázal plnit, ale neplnili *ji*.

Jeremjáš se opakuje. Celý odstavec nedělá nic jiného, než opakuje. Celá jeho služba je opakováním důležitých věcí, úplně v duchu Deuteronomia. Farář by se někdy i profackoval. Když zaleze dozadu za oltář či se doma na toaletě postaví před zrcadlo a ptá se sám sebe, zda to má smysl, když káže, učí, vysvětluje, usmívá se, poslouchá, odpovídá a ptá se tak, aby ti druzí věděli, že je má rád - a nic, nic moc... A pak se zvedne a zase jde a dělá totéž. Pánu Bohu poručeno! Protože opakování je velice důležité, je to služba, projev lidskosti a zájmu.

⁹ Hospodin mi řekl: Mezi judskými muži a mezi obyvateli Jeruzaléma došlo k spiknutí. ¹⁰ Navrátili se k vinám svých praotců, kteří odmítali poslouchat má slova, chodili za jinými bohy a sloužili jim. Dům izraelský i dům judský porušoval mou smlouvu, kterou jsem uzavřel s jejich otci.

Zrada či spiknutí? Není to trochu hysterické? Nemá to Jeremjáš z toho, že nemá ženskou doma a nežije vůbec normálně? Aby tak ještě se svým písařem Bárukem... Nebo jinak, vstřícně: Je třeba Izrael chápat: Jak jsme řekli, prostě neměli štěstí. Nemohli vědět, že dělají zle - bylo to už dávno - no, prostě... Pochopte!

A není hysterický taky sám Pán Bůh? Přece musí pochopit, že jsou tu *lidská práva* a *sebeurčení* a člověk si může dělat co chce. Je přece *svoboda*, za tu svobodu bojovali naši otcové a tak ať laskavě Pán Bůh respektuje demokratická pravidla! Jenže to je právě ten omyl. Zemi zaslíbenou dostali páni Izraelité svěřenou, nikdy jim nepatřila, nikdy ji nedobylí svými silami. Kdyby bylo na nich, sedí ještě v té egyptské výhni a plácají cihly z bláta, co se za sto let rozpadnou na prach...

⁶ Viz: 2. kniha Královská 22:1nn

¹¹ Proto takto praví Hospodin: Hle, přivedu na ně zlo, před nímž nebudou moci ujít. Budou ke mně volat, ale nevyslyším je. ¹² Judská města a obyvatelé Jeruzaléma půjdou a budou volat k bohům, kterým obětují. V čase, *kdy* se jim bude dařit zle, je určitě nezachrání. ¹³ Vždyť kolik *je* tvých měst, Judo, *tolik* je tvých bohů, a kolik *je* jeruzalémských ulic, *tolik* jste postavili oltářů pro hanebnost, oltářů pro pálení kadidla Baalovi.

Rozpad Izraele nastal ve chvíli, kdy si udělali druhý oltář a byť říkali, že patří Hospodinu a že uctívají toho samého, zanedlouho je opak pravdou.⁷ Severní království se po Šalamounovi odděluje i kulticky. Oltáře stojí sice jinde, ale... Jestli lid Boží něco má, pak je to jednota. Jeden Bůh a jeden lid. Formy se mohou lišit, ale to základní musí spojovat. Jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a otec všech nás.⁸ Ale tady, v proroctví Jeremjášově se říká, že co město, vlastně co ulice - to božstvo a jeho oltář. A co víc, Izrael si ještě k těm modlám držel úctu k Hospodinu, ke kterému byl schopen jít, pokud to opravdu nešlo jinak.

¹⁴ Ty se za tento lid nemodli, nepozdvihuj za ně náрек a modlitbu, protože *je* nevyslyším, až budou ke mně volat kvůli tomu, že se jim daří zle.

Jeremjáš ví, že jsou správné modlitby, které nemohou být vyslyšeny. Prostě to nejde. Izraelité budou volat správně, ale nebudou vyslyšeni. Správnost modlitby není v liturgii, ve správné věrouce, v ochotě promodlit noc, v naprostém usebrání a hluboké meditaci. Ale v tom, zda je člověk ochoten poslechnout jednoho jediného Pána a zařídit se bezvýhradně podle něho. Nejde to jako v autoservisu - na gumy je jiný, na klimatizaci taky a na řídicí jednotku motoru taky jiný... V životě je Hospodin na všechno - nebo na nic.

¹⁵ Co *chce* můj miláček v mém domě? Provádět pletichy? Cožpak od tebe sliby a posvátné maso odstraní zlo? Tehdy se budeš radovat? ¹⁶ Hospodin tě pojmenoval zelenou olivou s krásně narostlým ovocem, *ale* se zvukem velké bouře na ní zapálí oheň a její větve se polámou. ¹⁷ Hospodin zástupů, který tě zasadil, proti tobě vyslovil zlo kvůli zlu domu izraelského a domu judského, které páchali — aby mě rozzlobili, obětovali Baalovi.

Miláček může být skutečně Izrael, ač se pojmem "miláček" říkalo také pohanským božstvům. Milovaný Hospodinův, Jákob, jak říkají některé překlady. V tomto nesnadně přeložitelném místě je možné číst ještě takto: *Co má můj miláček v mém domě co pohledávat, když provádí pletichy...* Když tu víru v Hospodina matláme dohromady s pohanstvím, proč se ukazujeme v Hospodinově domě? Měly by to zatáhnout oběti? Měla by to vyřešit liturgie?

Ne, tentýž Hospodin, který si Izrael zasadil jako olivu, jej také zruší a vytne. Košatou a zelenou olivu nechá zničit. A má na to právo. Ale tentýž Hospodin je velice citlivý k jednotlivcům. Jeremjáš si bere do ochrany a do péče. Dovede jej provést i všelijakými intrikami. To budeme v textu knihy Jeremjášovy pozorovat opakovaně. A je to krásný kontrast, který potřebujeme ve svém životě znovu a znovu poznávat. Ve smršti hněvu Božího dopadajícího na celý svět se nikdy neztrácí péče o jednotlivce a jeho zápas:

¹⁸ Hospodin mi *to* dal poznat a dozvěděl jsem se *to*. Tehdy jsi mi ukázal jejich činy.

¹⁹ Byl jsem jako krotký beránek vedený na porážku, ani jsem nevěděl, že proti mně

⁷ Viz: Jozue 22:10nn

⁸ Viz Dopis Efezským 4:1-5

vymýšlejí plán: Zničme strom *i* s jeho ovocem, vytněme jej ze země živých a jeho jméno už nebude připomínáno. ²⁰ Hospodine zástupů, *který soudíš spravedlivě, který zkoumáš ledví i srdce, kéž na nich uzírám tvoji pomstu, protože tobě jsem přenechal svůj spor.*

²¹ Proto takto praví Hospodin o anatótských mužích, kteří usilují o tvůj život a říkají: Neprorokuj v Hospodinově jménu, abys nezemřel naší rukou, ²² proto takto praví Hospodin zástupů: Hle, navštívím je *s trestem*. Mládenci zemřou mečem a jejich synové a jejich dcery zemřou hladem; ²³ ani ostatek z nich nezůstane, protože na anatótské muže přivedu zlo, rok jejich navštívení.

Jeremjáše ani nenapadlo, že by se mohlo stát, aby se proti němu zvedli jeho vlastní, bratři z Anatótu. Asi jim přišlo, že se jejich rodák chodí a řeční jako *mešuge* a dělá svým rodákům jen ostudu. A když mu nikdo jiný nedokáže zatnout tipec a skončit tu komedii, musí se obětovat ti vlastní. Najednou je Jeremjáš jejich a najednou jim vadí, že je rodák. To je tedy zvrácená forma odpovědnosti!

A tak se spiknou proti prorokovi a začnou cvičit teroristy, aby jej popravili. Dovoluje-li si Jeremjáš prorokovat o celém Izraeli, jako o košatém stromě, který bude zničen, pak to dovedou i oni. Taková jednoduchá logika mstitelů z hospod. Zničit Jeremjáše jako strom a nechat zaniknout i jeho ovoce. Jeremjáš totiž byl bez manželky a neměl děti. Zmizel by z povrchu země (viz 11:19).

Jeremjáš se nebránil. Nechal to Hospodinu. Smutnou skutečností je, že Anatótsští patrioti dopadli přesně tak, jak je tu psáno spolu s celým Izraelem.⁹ A tak se zavírá kapitola o spiknutí. Izraelci se spikli proti Hospodinu a také proti jeho služebníku. V Izajášových proroctvích o Služebníku Hospodinovu a evangelích se užívá Jeremjášova slova o krotkém beránkovi, který je veden na porážku,¹⁰ a myslí se s tím na Pána Ježíše. Pilát se spiknul s předáky Izraele. Ale i dnes je to spiknutí proti Hospodinu a jeho vyvolenému stejné. Proto dejme pozor na postoj rádců či generálů Ikse a Ypsilonu, Jejichž píseň o piklení je skutečně nadčasová.

Otázky k diskusi:

1. Jak byste popsali obecné mínění, které převládá ve společnosti roku 2013? Jak moc a v čem se liší od Izraelského v době Jeremjášově?
2. Jakou roli ve vašem životě hrají *Slova*? Jak často si je opakujete a jak je opakujete svým dětem? Nenastoupily spíše *obrázky*? Je dobré se s tím smířit? Co je možné pro udržení váhy slova udělat?
3. Připadáte si jako piklíři vůči Hospodinu? A pokud ne, proč si tak nepřipadáte?!
4. V čem jsou dnešní modly, zkuste je definovat. Pokud tehdy měly komunity města a ulice svůj oltář, jaký oltář mají dnes doma komunity izolovaných rodin?
5. Vyřídí vnitřního nepřítele... Každý režim likviduje svá nebezpečí. Jak se ta zruďná myšlenka opakuje dnes? Vyřídí se s cikány, teplouši, liberály, fanatiky atd., jak všelijak ještě nazýváme *jiné* lidi... V čem je nebezpečí těchto rychlých řešení?
6. Kam se odvolat, jak reagovat, když mezi ty *jiné* budou zase zařazeni Židé, křesťané, vícedětní, svobodní, staří...?

⁹ Příbuzní z Anatótu se ještě jednou objeví v příběhu, ale až ve 32. kapitole.

¹⁰ Viz: Izajášovo proroctví 53:7nn a třeba Markovo evangelium 14:61